

AB sürdürülebilirlik dönüşümü için çitayı yukarı çekti: fitfor55

Değer zincirindeki ihracatçımızı neler bekliyor?

Mine İzmirli

Deloitte Türkiye
Sürdürülebilirlik Hizmetleri, Kıdemli Müdür

14 Temmuz'da Avrupa Komisyonu, AB'nin iklim, enerji, arazi kullanımı, ulaşım ve vergilendirme politikalarını 2030 yılına kadar 1990 seviyelerine kıyasla net sera gazı emisyonlarını en az %55 oranında azaltmaya uygun hale getirmek için bir teklif paketini kabul etti. Bu paket kısaca fitfor55 olarak adlandırılıyor.

fitfor55 paketi, sera gazı salımlarının azaltılmasını sağlayarak Avrupa'nın 2050 yılına kadar dünyanın iklim açısından nötr ilk kıtası olmasını öngören Avrupa Yeşil Mutabakatı'nın gerçekleştirilmesi yolunda dev bir adım. Komisyon, Avrupa İklim Yasası'nda kabul edilen hedeflere ulaşmak, ekonomiyi ve toplumu adil, yeşil ve refah bir dönüşüme sokmak için yasal araçlar sunuyor. AB'nin bu önemli adımı atması ile aynı günlerde ise Türkiye de bir Eylem Planı yayımladı. İhracatımızın yarısını gerçekleştirdiğimiz AB ile ticari ilişkilerimizi korumak; AB'deki Yeşil yatırımların Türkiye'ye çekilmesi ve yeşil dönüşümün desteklenmesini hedefleyen bir yol haritası niteliğindeki Yeşil Mütabakat Eylem Planı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi 16.07.2021 tarihli Resmi Gazete'de yayımlandı.

Türkiye'de üretim yapan işletmeler bu düşük karbon dönüşümünün hızına yetişebildiği ölçüde rekabetçiliklerini koruyabilecek. Paketin ve Eylem Planının geneline bakalım, sonrasında da ülkemizde hangi sektörlerin nasıl etkileneceğini inceleyelim.

AB'nin *fitfor55* olarak adlandırılan teklif paketinin içeriği oldukça geniş. Paket içeriğinde önümüzdeki on yılda sera gazı emisyon azaltımlarını hızlandırmak için öngörülen uygulamalar şunlar: Mevcut AB Emisyon Ticareti Sisteminin sıkılaştırılması; emisyon ticaretinin yeni sektörlerle genişletilmesi ve yenilenebilir enerji kullanımının ve enerji verimliliğinin artması; karbon sızıntısını önlemek için önlemler ve doğal karbon yutaklarının artırılması. Paket, enerji ürünlerinde vergilendirmeden, Yenilenebilir Enerji Direktifi ve Enerji Verimliliği Direktifi'nde güncellemelere; Havacılık ve Deniz Ulaşımında Yakıtlarla ilgili düzenlemelere kadar birbirini bütünüleyici birçok düzenleme içeriyor. Paket ayrıca Sosyal İklim Fonu ile bu dönüşümün desteklerini de ortaya koyuyor.

Her bir düzenlemenin ticaret rejimi üzerine ayrı ayrı etkileri beklenmekle birlikte, öncelikle ihracat alanında Türkiye'yi temsil eden işletmelerimizi en yakından ilgilendiren ve yeni bir yaklaşım getiren Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizmasını açmakta fayda var.

Sınırdaki Karbon Düzenlemesi Mekanizması ne getiriyor?

Dünya Ticaret Örgütü (WTO) kurallarına ve AB'nin diğer uluslararası yükümlülüklerine uygun olarak tasarlanan Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması şu şekilde işleyecek: AB'ye ihracat yapan işletmelerimiz, mallarını AB karbon fiyatlandırması şartları altında üretseydi karbona ne kadar bir harcama yapacaksa aynı tutara karşılık gelen karbon sertifikaları satın alacak. Bir başka deyişle, üreticimiz AB'nin karbon fiyatlandırma kuralları çerçevesinde artık atmosfere saldığı sera gazlarını da hesaplayarak; sebep olduğu iklim değişikliği etkisi kadar maliyete katlanacak. İşletmelerimiz ihraç edecekleri malların üretiminde kullanılan (ham madde ve ara mallar için) karbon için üçüncü bir ülkede zaten bir fiyat ödendiğini gösterebildiğinde, AB ithalatçısı için karşılık gelen maliyet tamamen düşülebilecek.

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması ile AB üyesi olmayan ülkelerdeki üreticileri, üretim süreçlerinde düşük karbonlu dönüşüme teşvik ederek karbon kaçağı riskini azaltmaya yardımcı olması hedefleniyor.

Bu düzenleme aslında tek değil; benzerlerine hâlihazırda dünyanın çeşitli bölgelerinde de rastlıyoruz: Belirli elektrik ithalatına düzenlemelerin uygulandığı Kaliforniya Eyaleti ya da Kanada ve Japonya gibi bazı ülkeler bunlara birer örnek olarak gösterilebilir. Ek olarak, IMF ve OECD yakın zamanda bu tür önlemlerin sera gazı emisyonlarını azaltmaya yönelik uluslararası çabaları nasıl destekleyebileceğini incelemek için çalışmalar yürüttü.

G20 Maliye Bakanları 9-10 Temmuz 2021 tarihli toplantılarının ardından yayımladıkları bildiriye, karbon fiyatlandırma mekanizmalarının kullanımı konusunda uluslararası koordinasyonun artırılması yönündeki ihtiyaca da işaret ettiler.

Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması aşamalı olarak uygulanacak ve başlangıçta yalnızca yüksek karbon kaçağı riski taşıyan belirli sayıda ürün için bağlayıcılık getiriyor: Demir ve çelik, çimento, gübre, alüminyum ve elektrik üretimi. Bu ürünler için 2023'ten itibaren piyasaya arzını kolaylaştırmak ve üçüncü ülkelerle diyalogu kolaylaştırmak amacıyla bir raporlama sistemi uygulanacak ve AB'ye ithalat yapan ülkeler 2026'da mali düzenleme ödemeye başlayacak.

İlk aşamada etkilenecek sektörler hangileri?

Bu, demir-çelik, çimento, alüminyum, elektrik ve gübre üretimi sektörlerinde üretimden başlamak üzere tüm ihracatçılarımızı yakından ilgilendiren bir gelişme. Komisyonun önerisine göre, Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması 2025'in sonuna kadar kademeli olarak yürürlüğe girecek. 2023'ten itibaren çelik, alüminyum, çimento, gübre ve elektrik gibi ürünler kapsama alınacak. 2026 itibariyle de AB'nin ithal ettiği tüm mallar için geçerli olacak: CBAM- Sınırdaki Karbon Düzenlemesi kapsamına giren ürün ihracatçıları ulusal makamlara kayıt yaptıracak. Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması sertifikaları satın alacak. Sertifikaların fiyatı AB ETS tahsisatlarının haftalık ortalama açık artırma fiyatına bağlı olarak hesaplanacak. AB ithalatçısı işletmemiz, her yıl 31 Mayıs'a kadar bir önceki yıl AB'ye ithal ettikleri mal miktarını ve mallardaki gömülü emisyonlarını beyan edecek.

Türkiye'de işletmelerimiz açısından bakarsak AB ile Gümrük Birliği, Türkiye-AKÇT STA'sı ve 1/98 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı başta olmak üzere, ikili ve uluslararası anlaşmalar Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'nın etki alanını yakından ilgilendiriyor. İşte olası bir sınırdaki karbon düzenlemesinin Gümrük Birliği ile AB'ye sağlanan entegrasyonda zedeleyici etki yaratmaması amacıyla Türkiye; AB politikalarıyla uyumlu bir şekilde atılabilecek adımların değerlendirilmesine yönelik eylemleri ortaya koydu. Yeşil Mütabakat Eylem Planı'nı yayımladı. Eylem Planının "Sınırdaki Karbon Düzenlemesi" başlığı altında AB'nin sınırdaki karbon düzenlemesinin Türkiye-AB ticareti üzerindeki etkilerinin sınırlandırılmasına yönelik çalışmalar özellikle enerji yoğun ve kaynak yoğun sektörlerimizi ilgilendiriyor.

Yeşil Mütabakat Eylem Planı'na yakından bakalım:

- Sınırdaki Karbon Düzenleme Mekanizması'nın enerji yoğun ve kaynak yoğun sektörlerimize etkilerinin senaryolar bazında modellenerek sektör bazında çalışılması,
- Karbon Düzenlemesine tabi olabilecek öncelikli imalat sanayi sektörlerinde sera gazı salımının azaltılmasının desteklenmesi,
- AB'nin sınırdaki karbon düzenlemesi dikkate alınarak karbon fiyatlandırma konusundaki ülkemiz pozisyonunun belirlenmesi,
- Sektörler üzerinde oluşacak ilave maliyetlere ve ekonomik etkilerine yönelik çalışmalar yapılarak, artan maliyetlere yönelik destek mekanizmaları geliştirilmesi,
- Sanayiden kaynaklı sera gazı emisyonlarının izlenmesine yönelik sistemin ihtiyaçlara göre geliştirilmesi,
- AB tarafından belirlenecek metodoloji/ standartlar çerçevesinde belgelendirme faaliyeti gerçekleştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecek ve raporlamaya ilişkin teknik destek sağlanması,
- Döngüsel ekonomi çerçevesinde öncelikli sektörler belirlenerek, sektörlerle yönelik detaylı etki ve ihtiyaç analizi yapılması,
- AB'nin Döngüsel Ekonomi Eylem Planına adaptasyonu sağlayacak bir Türkiye Döngüsel Ekonomi Eylem Planı hazırlanması,
- Yeşil OSB ve Yeşil Endüstri Bölgesi sertifikasyon sisteminin hayata geçirilmesi,
- Yeşil dönüşüm için gerekli teknolojik altyapı güçlendirilecek AR-GE çalışmalarının desteklenmesi,
- Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi çalışmalarının yaygınlaştırılması kapsamında Ulusal Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi (YDD) Veri Tabanı geliştirilmesi,
- Ulusal Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi YDD Platformu kurulması,
- AB tarafından hayata geçirilecek Sürdürülebilir Ürün Mevzuatı, AB Kimyasallar Mevzuatı, Eko-Tasarım ve Enerji Etiketlemesi Mevzuatlarına uyum yoluyla yeşil ve döngüsel ekonomiyi destekleyecek düzenleyici çerçevenin güçlendirilmesi,
- Sürdürülebilir Ürün İnişiyatifi sektörlerle yönelik bilgilendirme faaliyetleri gerçekleştirilmesi,
- Ulusal Sürdürülebilir Tüketim ve Üretim Eylem Planı hazırlanması,
- Türkiye Çevre Etiket Sistemi yaygınlaştırılacak ve AB ile iş birliği olanaklarının geliştirilmesi,
- 26 Düzey 2 Bölgesinde kurulu Kalkınma Ajansları tarafından bölgelerde yeşil ve döngüsel ekonomiye geçiş desteklemek amacıyla kaynak verimliliği çalışmaları yürütülmesi,
- Yeşil dönüşümü desteklemek amacıyla ihtiyaçların belirlenmesi ve AB'de sağlanan teşvik unsurları da dikkate alınarak ulusal teşvik sisteminin gözden geçirilmesi,
- Sanayide yeşil ve döngüsel üretime ve emisyon azaltımına katkıda bulunacak faaliyetlerde/projelerde uluslararası finansman kaynaklarının ve IPA fonlarının kullanımının desteklenmesi öngörülmüyor.

Fark edilebileceği gibi ulusal eylem planımızı dünyada çığır açan sürdürülebilir ekonomi dönüşümü ile uyumlu, yeşil yatırımları teşvik eden, küresel değer zincirlerinin dönüşümüne katkı sağlayacak ve katma değerli üretimi de destekleyecek bir yol haritası olarak okumak mümkün. Son olarak, Aile İşletmeleri ve özellikle ihracatçılar olarak Eylem Planındaki taahhütlerin takipçisi olmamız, işletmemizin bu hedefler doğrultusunda eksiklerini ve güçlü olduğu noktaları belirlememiz, dönüşümün gerisinde kalmamak için en azından karbon envanterlerimizi hazırlamamız ve karar alma mekanizmalarına katılımı araştırmamız önem arz ediyor.

Deloitte.

Deloitte Türkiye

İstanbul Ofis

Deloitte Values House
Maslak No1
34485
İstanbul
+90 (212) 366 60 00

Ankara Ofis

Armada İş Merkezi
A Blok Kat:17 No:27-28
Söğütözü, Ankara
06510
+90 (312) 295 47 03

İzmir Ofis

Novus Tower
Şehit Polis Fethi Sekin
Cad. No:4 Kat:21
Ofis: 241-242-243
Bayraklı, İzmir
+90 (232) 464 70 64

Bursa Ofis

Zeno Center İş Merkezi
Odunluk Mah.
Akademi Cad.
C Blok K:6 D:24
Nilüfer, Bursa
+90 (224) 324 25 00

Çukurova Ofis

Günep Panorama İş Merkezi
Reşatbey Mah.
Türk Kuşu Cad. Bina No:1
B Blok Ofis:704-705-706
Seyhan, Adana
+90 (322) 237 11 00

@deloitteturkiye

@deloitteturkiye

@deloitteturkiye

@deloitteturkey

@deloitteturkey

@deloitteturkey

www.deloitte.com.tr

Deloitte; İngiltere mevzuatına göre kurulmuş olan Deloitte Touche Tohmatsu Limited ("DTTL") şirketini, üye firma ağındaki şirketlerden ve ilişkili tüzel kişiliklerden bir veya birden fazlasını ifade etmektedir. DTTL ve üye firmalarının her biri ayrı ve bağımsız birer tüzel kişiliktir. DTTL ("Deloitte Global" olarak da anılmaktadır) müşterilere hizmet sunmamaktadır. Daha fazla bilgi almak için www.deloitte.com/about adresini ziyaret ediniz.

Deloitte, birçok farklı endüstride faaliyet gösteren özel ve kamu sektörü müşterilerine denetim, danışmanlık, finansal danışmanlık, risk danışmanlığı, vergi ve ilgili alanlarda hizmet sağlayan dünyanın önde gelen profesyonel hizmetler firmalarından birisidir. Deloitte dünya çapında farklı bölgelerde ve 150'den fazla ülkede yer alan global üye firma ağı ile, her beş Fortune Global 500® şirketinden dördüne hizmet vermektedir. Deloitte'un yaklaşık 330.000 kişilik uzman kadrosunun iz bırakan bir etkiyi nasıl yarattığı konusunda daha fazla bilgi almak için websitemiz www.deloitte.com adresini veya [Facebook](https://www.facebook.com/deloitteturkey), [LinkedIn](https://www.linkedin.com/company/deloitteturkey) ya da [Twitter](https://twitter.com/deloitteturkey) sayfalarımızı ziyaret ediniz.

Bu belgede yer alan bilgiler sadece genel bilgilendirme amaçlıdır ve Deloitte Touche Tohmatsu Limited, onun üye firmaları veya ilişkili kuruluşları (birlikte, "Deloitte Network" olarak anılacaktır) tarafından profesyonel bağlamda herhangi bir tavsiye veya hizmet sunmayı amaçlamamaktadır. Şirketinizi, işinizi, finansmanınızı ya da mali durumunuzu etkileyecek herhangi bir karar ya da aksiyon almadan, yetkin bir profesyonel uzmana danışın. Deloitte Network bünyesinde bulunan hiçbir kuruluş, bu belgede yer alan bilgilerin üçüncü kişiler tarafından kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek zarar veya ziyandan sorumlu değildir.

© 2021. Daha fazla bilgi için Deloitte Türkiye (Deloitte Touche Tohmatsu Limited üye şirketi) ile iletişime geçiniz.